

Připomínka prvních
transportů

Pizeň

Interiér Velké synagogy

Velká synagoga

Výstavba Velké synagogy

504	Fischer Irma	Haushalt	28.10.1899	Pilsen in d. Weinbergen 15	53514
505	Kohn Karl	Arbeiter	14. 6. 1891	Pilsen Skodag. 31	54170
506	Kohn Eleonore	Haushalt	24. 6. 1898	Pilsen Skodag. 31	54129
507	Kohn Milan	Schüler	5. 5. 1931	Pilsen Skodag. 31	54183
508	Fischer William	Arbeiter	12.11.1887	Pilsen Klattauerstr. 21	53534
509	Fischer Julie	Zahn- techniker	19. 2. 1904	Pilsen Klattauerstr. 21	53516
510	Fischer Gertrude	Haushalt	20. 1. 1913	Pilsen Skretag. 30	53505
511	Fischer Ruth	Kind	19. 5. 1905	Pilsen Skretag. 30	53529
512	Samuel Anna	Haushalt	18. 9. 1804	Pilsen Skretag. 30	55024
513	Kohn Heinrich	Arbeiter	6. 7. 1870	Pilsen Kopernikusg. 12	54152
514	Kohn Anna	Haushalt	8. 4. 1892	Pilsen Kopernikusg. 12	54119
515	Kohn Hans G.	Arbeiter	15.11.1919	Pilsen Kopernikusg. 12	54151
516	Kohn Ottokar	Arbeiter	16. 7. 1889	Pilsen Kopernikusg. 43	54188
517	Kohn Melanie	Haushalt	19. 4. 1892	Pilsen Kopernikusg. 43	54184
518	Kohn Hana	Arbeiterin	9. 1. 1924	Pilsen Kopernikusg. 43	54147
519	Kohn Wera	Schülerin	26. 6. 1929	Pilsen Kopernikusg. 43	54204
520	Kohn Hans	Arbeiter	18. 1. 1906	Pilsen Skretag. 13	54148

DENÍK VĚRY KOHNOVÉ

7. ledna - Ráno v osm hodin jsem šla na rabinát. Bylo tam ještě několik dětí. Zase jsem roznášela ty listiny a chodila vyřizovat různé vzkazy. Také jsem byla v Sokolovně. Oni jsou totiž zase registrace, které se dělají v Sokolovně. Asi všichni Židi z Plzně odjedou. Budou tři transporty. V Sokolovně bude také shromaždiště, ve kterém budou Židi asi tři dny před odjezdem. Na druhý týden má odjet první transport a hned nato další. Dnes tedy jsem byla v té Sokolovně něco vyřídit. Bylo tam hrozně lidu.

13. ledna - Ráno v půl deváté jsem přišla k Epsteinům. Už tam byli všichni: Emil, Oli a Dolfi. Emil mi dal svoji fotografii. Od Alis a Oli už jsem si vzala včera. Vezmu si je s sebou. Za chvíli jsme šli všichni k Sokolovně. Pomohla jsem nést jeden batoh. Každý má své číslo, které si musí dát na kufry a jedno přišít na sebe. Byla to smutná cesta. Pro Alisku snad naposled. U Sokolovny nastalo loučení. Alis a Oli plakaly. Já jsem se jen stěžila opanovala. Dala jsem Alis pusku. Jestli ji ještě jednou uvidím? Doma je teď hrozná práce. Musím pomáhat.

15. ledna - Neděle už se, bohužel, blíží. U nás je pořád smutno. Musíme všichni balit. Včera jsem si nechala ostříhat vlasy. Měla jsem velmi dlouhé vlasy až do polovic zad, svázané vzadu dvěma stužkami. Teď je mám krátké. Také jsem se včera nechala fotografovat. Fotografie už prej budou zejtra. Pro Pána Boha, já už jsem na konci deníku. No, už bez toho nemůžu dnes moc psát. Už jsem tu jenom zítra a pozítří a pak - kdo ví, co bude pak. Dneska už odjel první transport ze Sokolovny. Popozetří nastoupíme my jeho místo. Jak se mi bude po tobě, deničku stejskat! To jsem si věru nemyslela, když jsem v srpnu po zkouškách začla psát své zážitky, že takhle smutně skončím. Nezažila jsem sice ten půl roku mnoho hezkého, ale jak ráda bych tak zůstala. S Bohem, můj deničku! S Bohem!¹

Transportní listina

Transport Židů ze shromaždiště v Plzni na nádraží

SHROMAŽDIŠTĚ

Na území Protektorátu Čechy a Morava se shromaždiště, odkud byly vypravovány transporty do Terezína, nacházela v 15 městech. Židé zde byli soustředěni několik dní před nástupem do transportu. Odevzdání klíčů od svých domovů symbolicky ukončilo jejich doposud relativně svobodný život. Po několika nocích strávených obvykle v prostorách škol byli deportováni ze svých měst. Jejich občanské průkazy nesly nové razítko: „ghettoisiert“. V Plzni se shromaždiště, z kterého odešly tři transporty do Terezína, nacházelo v Sokolovně v dnešních Štruncových sadech. Plzeňští Židé sem byli předvoláváni od 9. ledna 1942.

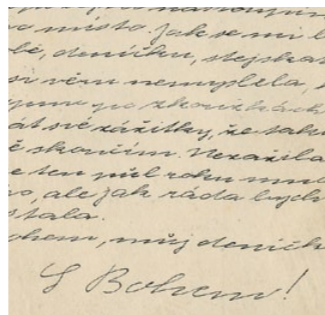
HISTORIE ŽIDOVSKÉHO OSÍDLENÍ

Královské město Plzeň bylo založeno okolo roku 1295. První doklady o židovském osídlení pocházejí z první poloviny 14. století. Na počátku 16. století získali plzeňští měšťané právo Židy vypovědět. Ti postupně odcházeli do blízkého okolí. Symbolickým koncem židovské náboženské obce se stal rok 1533, kdy zanikla plzeňská synagoga. V 16. a 17. století Židé v Plzni ve větším počtu nežili. O jejich přítomnosti se v dobových pramenech dočteme obvykle v souvislosti s trhy konanými ve městě. Situace se mění až po josefínských reformách na konci 18. století, kdy se zde Židé opět usazují. Prvním židovským majitelem domu v Plzni se stal roku 1790 Joachim von Popper, který zakoupil dům „U Zlatého anděla“ v Dominikánské ulici. Novodobá židovská obec v Plzni byla ustanovena v roce 1859. V té době žilo v Plzni 70 židovských rodin, tzn. přibližně 200 osob. Počet židovských obyvatel města však v poslední třetině 19. století rychle narůstal, a tak se jejich počet ve třicátých letech 20. století pohyboval kolem 3 000. Předválečná plzeňská židovská obec patřila k největším na českém území. V Plzni se dodnes zachovala řada židovských památek. Mezi ně můžeme zařadit Starou synagogu, Pomocnou synagogu, Velkou synagogu a Židovský hřbitov. Celou řadu dalších objektů však na mapě dnešního města již nenajdeme. Zmizela Obrádní síň na židovském hřbitově, hřbitov na Severním předměstí a středověký hřbitov.²

TRANSPORTY

Registrací Židů, zabavením jejich majetku a jejich vyloučením ze společnosti byly dány základní předpoklady pro jejich věznění mezi skutečnými, nikoli jen pomyslnými zdi. Transporty Židů do ghetta a koncentračních táborů se otevřela další fáze „konečného řešení židovské otázky“. Systematické deportace Židů z území protektorátu byly zahájeny v říjnu 1941 transporty do ghetta v Lodži. Lodž spolu s dalšími ghetty a vyhlazovacími centry na východě zatím nebyla schopna pojmout všechny protektorátní Židy. Z tohoto důvodu se rozhodlo o jejich koncentraci přímo na území protektorátu. O měsíc později začaly odcházet transporty do nově založeného ghetta Terezín.³ Z Plzně byly vypravovány celkem tři velké transporty s 2 613 vězni označené R, S, T do ghetta v Terezíně. Více než 1 200 z nich bylo brzy po příjezdu do Terezína posláno do ghetta na Lublinsku v okupovaném Polsku. Konec války se dožilo jen 209 deportovaných plzeňských Židů.

Věra Kohnová se narodila v Plzni v roce 1929. Svůj deník si vedla v období mezi srpnem 1941 a nástupem do transportu do Terezína v lednu 1942. Spolu s celou svou rodinou zemřela v ghettu Izbica, kam byli deportováni z Terezína v březnu 1942 transportem Aa.

Transport Židů ze shromaždiště v Plzni na nádraží

¹) Deník Věry Kohnové, ed. Zdeněk Susa, Středokluky 2006, s. 184-196.

²) Špirková, Věra: Židovská komunita v Plzni, Domažlice 2000.

³) „Konečné řešení židovské otázky“ v českých zemích. Transporty, <http://holocaust.cz/history/jew/czech/transport>.

Úkoly,
návody

1.
Literární
tvorba

2.
Fotografie

3.
Videoklip

4.
Hudba

5.
Divadlo

6.
Připomín-
ková akce

6.
Filmový či
kulturní
večer

PAMĚŤ ŠOA, POTŘEBUJEME JI?

Výročí deportace českých Židů, Den památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti, Jom ha-šo'a, výročí likvidace zářijového transportu do terezínského rodinného tábora v Osvětimi-Birkenau, ale i další dny a výročí mohou být podnětem k zamyšlení nad kulturou připomínání, nad tím, jak jsou historické události chápány v současnosti a jaký význam je jim přičítán. Proč je pro nás připomínání holocaustu a jeho obětí stále aktuální? Jakým způsobem ovlivňuje naše chápání současnosti – a naopak, nakolik současné problémy a diskuse mění náš pohled na dějiny?

I když nebylo žádným tajemstvím, že Židé byli během druhé světové války hromadně vražděni, nebyl holocaust v poválečné době a za komunistického režimu na veřejnosti příliš připomínán a diskutován. Ve středu zájmu stálo pronásledování Čechů a komunistů a jejich odboj.

Zatímco ve veřejném prostoru vznikaly po válce pomníky odbojářům, místo pro připomínku židovských obětí holocaustu si musela vytvořit sama židovská komunita. Židovské muzeum v 50. letech shromáždilo jména obětí, jež byla zapsána na stěny Pinkasovy synagogy. Samotný koncept unikátního památníku navrhli (nežidovští) umělci Jiří John a Václav Boštík, kteří také všech 77 297 jmen na zdi synagogy sami napsali.

Od roku 1968 bylo však toto hlavní místo paměti kvůli nedobrému technickému stavu budovy uzavřeno. Komunistický stát již jeho otevření neumožnil. V době normalizace byly nápisy na zdech synagogy zničeny. Znovu obnoveny byly až odstátným Židovským muzeem v polovině 90. let 20. století.

Teprve po pádu komunistického režimu se otevřel prostor pro veřejnou diskusi o holocaustu. Postupně přibývaly informace v učebnicích a narůstal zájem médií. I přes velký zájem však toto téma dodnes není uspokojivě začleněno do příběhu českých dějin 20. století

Starý židovský hřbitov